

Urząd Miasta Krakowa
Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Raport z I oraz II etapu

konsultacji społecznych dotyczących
uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej

Kraków, czerwiec – sierpień 2019 r.

Spis treści:

Wprowadzenie	2
1. Cel i przedmiot konsultacji społecznych	3
2. Zakres i formy konsultacji społecznych	3
3. Analiza zgłoszonych propozycji uczczenia pamięci żołnierzy AK	5
3.1. Weryfikacja formalna zebranych propozycji uczczenia pamięci	5
3.1.1. Analiza zgłoszonych propozycji	6
3.1.2. Informacja dotycząca wskazania miejsca uczczenia bez określenia formy bądź bez wskazania lokalizacji	9
3.1.3. Informacja dotycząca więcej niż jednej propozycji w jednym zgłoszeniu	9
3.1.4. Informacja dotycząca zgłoszenia zawierającego propozycje innych osób	10
4. Opinie formalne do przyjętych zgłoszeń	11
5. Podsumowanie zgłoszonych propozycji uczczenia żołnierzy AK	23

Wprowadzenie.

27 marca 2019 r. Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę nr XII/189/19 w sprawie *przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej*, postanawiając o przeprowadzeniu konsultacji społecznych na terenie miasta Krakowa w sprawie formy uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej, a w szczególności w sprawie rozstrzygnięcia kwestii wzniesienia pomnika Armii Krajowej.

Uzasadnieniem dla ponownego przeprowadzenia konsultacji społecznych był fakt, iż dotychczasowe formy konsultacji społecznych oraz badanie opinii publicznej w sprawie budowy pomnika Armii Krajowej na Bulwarze Czerwieńskim u stóp Wawelu budziły wśród mieszkańców kontrowersje, co wiązało się z brakiem rozstrzygnięcia w tej sprawie i spowodowało podjęcie przez Radę Miasta Krakowa uchwały Nr XII/188/19 z dnia 27 marca 2019 r. w sprawie *uchylenia uchwał Rady Miasta Krakowa w sprawie wzniesienia pomnika armii Krajowej oraz lokalizacji pomnika Armii Krajowej*, uchylając tym samym wszystkie wcześniejsze uchwały z lat 2010 – 2012 w sprawie wzniesienia i lokalizacji pomnika.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z I oraz II etapu konsultacji społecznych w sprawie formy i miejsca uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie.

Pełny raport z konsultacji społecznych będzie opracowany po zakończeniu III etapu i posłuży władzom Krakowa do podjęcia decyzji odnośnie formy i miejsca uczczenia żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie.

1. Cel i przedmiot konsultacji społecznych.

Celem konsultacji społecznych jest ustalenie formy i miejsca uczczenia żołnierzy Armii Krajowej poprzez poznanie oczekiwań i preferencji mieszkańców Krakowa oraz rozstrzygnięcia kwestii wzniesienia pomnika Armii Krajowej u stóp Wawelu.

Przedmiotem niniejszego raportu jest zaprezentowanie propozycji przez mieszkańców Krakowa w sprawie formy i miejsca uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej poprzez analizę przekazanych zgłoszeń.

Komórką merytoryczną Urzędu Miasta Krakowa odpowiedzialną za przeprowadzenie procesu konsultacji i koordynację działań w tym zakresie jest Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia.

2. Zakres i formy I oraz II etapu konsultacji społecznych.

24 maja 2019 r. Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia opublikował na stronie internetowej www.dialoguj.pl w dziale *Aktualności* informację o zaproszeniu przez Prezydenta Miasta Krakowa mieszkańców do udziału w konsultacjach społecznych dotyczących formy i miejsca uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie.

Jednocześnie informację tę zamieszczono na Miejskiej Platformie Internetowej „Magiczny Kraków”.

Konsultacje społeczne obejmują trzy etapy:

Etap I

w okresie od 1 do 30 czerwca 2019 r., w którym mieszkańcy mogli wyrazić swoje propozycje w zakresie formy i miejsca uczczenia pamięci Żołnierzy Armii Krajowej za pomocą formularza konsultacyjnego.

Czytelnie wypełniony i podpisany formularz konsultacyjny w okresie trwania konsultacji można było:

- przesać w formie skanu/zdjęcia drogą elektroniczną na adres dialoguj@um.krakow.pl;
- przesać przez Elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej (ePUAP)
 - wysłać pocztą tradycyjną na adres: Urząd Miasta Krakowa, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, ul. Bracka 10, 31-005 Kraków;
- dostarczyć osobiście lub wypełnić na miejscu w siedzibie Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia przy ul. Brackiej 10, 31-005 Kraków, w godzinach 8:00 – 15:00;
- przekazać podczas dyżurów konsultacyjnych.

Dodatkowo odbyły się dwa dyżury ekspertów w siedzibie Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia przy ulicy Brackiej 10:

- 17 czerwca, godz. 16.00-18.00
- 25 czerwca, godz. 10.00-12.00

Podczas dyżurów udzielono informacji na temat możliwych form uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej oraz wyjaśnień odnośnie procedury przyjmowania wniosków w sprawie wzniesienia pomnika na terenie/obszarze należącym do Gminy Miejskiej Kraków/Skarbu Państwa.

Wśród wskazanych form uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej będą brane pod uwagę:

- formy tradycyjne upamiętnienia (np. pomnik, cokół, obelisk, tablica pamiątkowa itp.);
- inne formy upamiętnienia – tzw. żywe pomniki (park, gaj z symbolicznym nasadzeniem roślin, ławka edukacyjna, głaz upamiętniający, itp) oraz mała architektura dedykowana Armii Krajowej w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni miejskiej.

Istniała również możliwość przyjęcia dodatkowej formy tzw. pomnika niedostównego, niefiguratywnego otwartego na interpretację i wciągającego odbiorcę w interakcję; np. formy instalacji lub przestrzeni, które mają być fizycznie doświadczane przez odbiorcę (mieszkańcy uczą się poprzez multimedia dostępne w przestrzeni publicznej).

Etap II

W okresie od 1 lipca do 31 sierpnia 2019 r. poświęcony był analizie wszystkich zgłoszonych propozycji oraz uzyskaniu opinii właściwych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Krakowa, jak również instytucji zewnętrznych w zakresie możliwości realizacji w miejscu i zaproponowanej formie uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie.

Etap III

Początkiem III etapu będzie otwarte spotkanie konsultacyjne dla mieszkańców Krakowa, podczas którego przedstawione zostanie podsumowanie zebranego w I oraz II etapie materiału i wstępne wypracowanie rekomendacji do kolejnego etapu, którym jest planowany panel obywatelski. Spotkanie to wskaże jaką będzie przyjęta formuła planowanego panelu obywatelskiego w sprawie uczczenia pamięci żołnierzy AK.

Otwarte spotkanie dla mieszkańców odbędzie się 30 września 2019 r. w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie.

3. Analiza zgłoszonych propozycji uczczenia pamięci żołnierzy AK.

Pismem z 9 lipca 2019 r. Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia przekazał do Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego na nośniku elektronicznym formularze zebrane od mieszkańców w czasie trwania I etapu konsultacji w okresie od 1 do 30 czerwca 2019 r. przekazując dodatkowo 137 formularzy złożonych w formie papierowej.

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia przyjmował zgłoszenia w I etapie konsultacji w terminie od 1 do 30 czerwca 2019 r.

3.1. Weryfikacja formalna zebranych propozycji uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej.

Łączna liczba zgłoszonych przez mieszkańców Krakowa do Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia propozycji w sprawie uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej - 303.

Przyjęte zgłoszenia przekazane zostały do weryfikacji do Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

303 przyjęte formularze obejmują:

1. zgłoszenia spełniające kryteria – 288
2. zgłoszenia spełniające kryterium w części dotyczącej wskazania miejsca bez określenia formy – 4
3. zgłoszenia spełniające kryterium w części dotyczącej formy bez wskazania lokalizacji - 1
4. zgłoszenia nie spełniające kryteriów – 10

Zestawienie

Ilość przyjętych zgłoszeń	303
Weryfikacja:	
Zgłoszenia spełniające kryteria	288
Zgłoszenia nie spełniające kryteriów	10
Zgłoszenia spełniające kryterium w części dotyczącej wskazania miejsca uczczenia	4

Zgłoszenia spełniające kryterium w części dotyczącej formy uczczenia	1
Zgłoszenia uczczenia pomnikiem „Wstęga pamięci”	120
Zgłoszenia uczczenia inną formą niż pomnik „Wstęga pamięci”	168

3.1.1. Analiza zgłoszonych propozycji.

Analizie poddano 288 zgłoszeń spełniających kryteria

Podział zgłoszeń przedstawia się następująco:

1. zgłoszenia stwierdzające, że w Krakowie nie potrzeba wprowadzać więcej form uczczenia pamięci żołnierzy AK - 5
2. zgłoszenia informujące o istniejącym pomniku na Bulwarze Czerwieńskim upamiętniającym bohaterów AK - 7
3. zgłoszenia dotyczące obszaru wokół Muzeum Armii Krajowej - 3
4. zgłoszenia w sprawie remontu ul. Cichociemnych AK w Krakowie - 13
5. zgłoszenia uczczenia pamięci tablicą pamiątkową - 4
6. zgłoszenia uczczenia pamięci poprzez wzniesienie pomnika - 204
7. zgłoszenia uczczenia pamięci poprzez utworzenie parku bądź skweru - 29
8. zgłoszenia uczczenia pamięci poprzez posadzenie drzewa - 4
9. zgłoszenia uczczenia pamięci na inne sposoby niż ww. wymienione - 19

Ad. 1

Zgłoszenia (5) stwierdzające, że w Krakowie pamięć żołnierzy AK jest wystarczająco uczczona i nie potrzeba wprowadzać więcej form, bowiem istnieje już Muzeum Armii Krajowej jedyne w Polsce, pomnik na Bulwarze Czerwieńskim, ulica o nazwie Armii Krajowej, tablica pamiątkowa na kamienicy przy ul. Powiśle, a także tablica pamiątkowa w formie rzeźbiarskiej na Plantach.

Ad. 2

Zgłoszenia informujące o istniejącym na Bulwarze Czerwieńskim pomniku *Polski Walczącej* autorstwa prof. Bronisława Chromego

Pomnik upamiętnia:

- żołnierzy *Polski Walczącej* poległych na frontach II wojny światowej

- bohaterów Armii Krajowej
- żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej straconych, prześladowanych i zmarłych w czasach terroru hitlerowskiego i stalinowskiego

Ad. 3

Zgłoszenia dotyczące zagospodarowania obszaru wokół Muzeum Armii Krajowej, a zwłaszcza poprawienia dróg dojścia czy dojazdu do muzeum. Pozwoli to na zaakcentowanie tej ważnej instytucji kultury oraz na lepsze wykorzystanie potencjału, jaki jest w tym Muzeum.

Ad. 4

Zgłoszenia w sprawie remontu ul. Cichociemnych AK w Krakowie – propozycja wykonania remontu nakładkowego ze środków pochodzących z budżetu Miasta wraz z organizacją uroczystego odbioru podczas którego należy wspomnieć o patronach ulicy.

Ad. 5

Zgłoszenia uczczenia pamięci żołnierzy AK tablicą pamiątkową.

Wskazane lokalizacje tablicy:

- Cmentarz Wojskowy przy ul. Prandoty
- ul. Armii Krajowej
- okolice Muzeum Armii Krajowej (pomiędzy ul. Wita Stwosza i Al. 29 Listopada)

Ad. 6

Zgłoszenia uczczenia pamięci żołnierzy AK poprzez wzniesienie pomnika (204), w tym m.in.:

- pomnik „Wstęga pamięci” u stóp Wawelu (120) – w większości są to zgłoszenia z uzasadnieniem o identycznej lub bardzo podobnej treści.

- pomnik w miejscu po nieistniejącym pomniku u zbiegu ulic Armii Krajowej i Zarzecze (60)

W przypadku tej lokalizacji wskazane są różne formy pomnika, w tym forma tradycyjna lub forma obelisku o wys. ok. 20 m czy okazałego głazu. Jest również propozycja czytelnego eksponowania istniejącego postumentu z odpowiednią tablicą pamiątkową.

W większości zgłoszeń jest propozycja planowego zagospodarowania zieleni na tym obszarze, tak aby stanowiła uzupełnienie i odpowiednie tło dla pomnika w zależności od jego formy.

- pomnik w innych lokalizacjach (12):

- Plac Wielkiej Armii Napoleona
- Aleja Róż w Nowej Hucie
- Plac Inwalidów

- Bulwar Czerwieński – po drugiej stronie mostu Grunwaldzkiego
 - ul. Retoryka - skwer przy ul. Zwierzynieckiej lub Plac gen. Sikorskiego
 - Park im. Jordana, Planty, Błonia
 - Kopiec Kościuszki
 - przy Muzeum Armii Krajowej
- pomnik bądź obelisk w zieleni (12) – propozycje sytuowania pomnika w parku na skwerze.
- Wskazane lokalizacje to:
- zbieg ulic Armii Krajowej i Zarzecze
 - ul. Armii Krajowej
 - otoczenie Muzeum Armii Krajowej

Ad. 7

Zgłoszenia uczczenia pamięci poprzez utworzenie parku bądź skweru ze wskazaniem – w znakomitej większości – lokalizacji przy ul. Armii Krajowej,, w tym również w miejscu po nieistniejącym pomniku.

- Wskazano również:
- Plac Inwalidów
 - teren po byłym motelu „Krak”
 - skwer u zbiegu ul. Zwierzynieckiej i Powiśle
 - osiedle np. Prokocim, Kuźnica Kołtątajowska
 - otoczenie restaurowanych fortów
 - okolice Kopca Kościuszki
 - Park Grzegórzecki

Ad. 8

Zgłoszenia uczczenia pamięci poprzez posadzenie symbolicznego drzewa np. na Placu Wielkiej Armii Napoleona lub na Bulwarze Czerwieńskim.

Ad. 9

Zgłoszenia uczczenia pamięci na inne sposoby niż ww. wymienione, m.in.:

- doposażenie oddziału Szpitala Uniwersyteckiego
- opieka nad żyjącymi żołnierzami
- utworzenie funduszu pomocy weteranom Armii Krajowej
- nowy pawilon w Domu pomocy Społecznej
- trasa turystyczna szlakiem Armii Krajowej
- nazwanie jednej ze szkół im. Armii Krajowej
- budowa kopca

- cykliczne wydarzenie np. bieg im. Armii Krajowej
- miejski konkurs dla młodzieży z wiedzy o Armii Krajowej
- cykliczna gra terenowa dla młodzieży
- kompleksowy remont istniejącego pomnika żołnierzy Armii Krajowej na Cmentarzu Rakowickim
- utworzenie z drzew alei pamięci
- hologram żołnierza przy Muzeum AK
- edukacja i popularyzacja wiedzy o Armii Krajowej

3.1.2. Informacja dotycząca wskazania miejsca uczczenia żołnierzy AK bez określenia formy bądź bez wskazania lokalizacji

Wskazanym miejscem (4)- jest ul. Armii Krajowej, skrzyżowanie ulicy Armii Krajowej i Zarzecze, miejsce po nieistniejącym pomniku oraz otoczenie Muzeum Armii Krajowej.

Wskazaną formą (1) - jest pomnik bez określenia lokalizacji z uwagą, że inna niż Bulwar, który jest miejscem rekreacji.

3.1.3. Informacja dotycząca więcej niż jednej propozycji w jednym zgłoszeniu

Więcej niż jedna propozycja (10) m.in.:

- utworzenie skweru im. Armii Krajowej z postumentem przy ul. Armii Krajowej (miejsce po byłym pomniku) oraz skweru przy Muzeum AK im. żołnierzy AK
- posadzenie drzewa – dębu obok tablica w parkowym otoczeniu – ul. Armii Krajowej wraz ze ścieżką edukacyjną (miejsce po byłym pomniku) oraz pomnik przy Muzeum AK
- finansowe wsparcie Muzeum AK oraz gaj przy ul. Armii Krajowej (miejsce po byłym pomniku)
- obelisk przy Muzeum AK oraz pomnik przy ul. Armii Krajowej (miejsce po byłym pomniku)
- nowy plac im. Armii Krajowej oraz usypanie kopca między 2 i 3 obwodnicą
- nazwanie im. Bohaterów AK powstającej formy architektonicznej np. kładki łączącej Kazimierz z Ludwinowem oraz posadzenie szpaleru drzew wzdłuż ul. Armii Krajowej
- tablica pamiątkowa na znaczącym obiekcie w centrum oraz kładka pieszo-rowerowa łącząca Kazimierz z Ludwinowem
- dom kultury lub stypendium lub dom dla weteranów.

3.1.4. Informacja dotycząca zgłoszenia zawierającego propozycje innych osób

Złożony został formularz, w treści którego przytoczono 1133 opinie o wydźwięku negatywnym co do budowy pomnika Armii Krajowej przy Bulwarze Czerwieńskim, zawierające propozycje innych form i lokalizacji upamiętnienia żołnierzy Armii Krajowej, które wyrażone zostały przez mieszkańców Krakowa w okresie od 19 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r.

Należy podnieść, iż do ogłoszenia PMK o konsultacjach społecznych został załączony formularz konsultacyjny, w którym należało podać informacje o zgłaszającym, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia, adres zamieszkania, e-mail nr telefonu. Wypełniony i podpisany osobiście formularz, do końca trwania I etapu konsultacji, czyli do dnia 30 czerwca 2019 roku można było przesłać w formie skanu/zdjęcia drogą elektroniczną lub w inny określony sposób wysłać/dostarczyć do Urzędu Miasta Krakowa. Zarówno termin zgłaszania opinii, jak i sposób ich przedstawiania były jasno określone w ogłoszeniu o przeprowadzeniu konsultacji społecznych.

Dodatkowo należy podkreślić, iż Rada Miasta Krakowa w § 2 uchwały Nr XII/189/19 z 27 marca 2019 r. w sprawie *przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej*, postanawiając o przeprowadzeniu konsultacji społecznych na terenie miasta Krakowa w sprawie formy uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej, a w szczególności w sprawie rozstrzygnięcia kwestii wzniesienia pomnika Armii Krajowej wskazała, iż uzasadnienie dla przeprowadzenia konsultacji społecznych wynika z tego, że dotychczasowe formy konsultacji społecznych i zbierania opinii w sprawie budowy pomnika Armii Krajowej budziły wiele kontrowersji, a ponadto nie doprowadziły na przestrzeni wielu lat do jednoznacznego rozstrzygnięcia tej kwestii. W związku z tym zasadne jest ponowne zwrócenie się do mieszkańców o wyrażenie swojego zdania w tej sprawie.

Przytaczane w przedmiotowym formularzu 1133 opinie o wydźwięku negatywnym, zgłoszone przez mieszkańców Krakowa w okresie od 19 grudnia 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. po pierwsze zostały zgłoszone poza wyznaczonym terminem zgłaszania przez mieszkańców Krakowa propozycji form i miejsc uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej (1.06. - 30.06.2019 r.), po drugie nie odpowiadają przewidzianej w ogłoszeniu formie zgłaszania propozycji (wypełniony i podpisany osobiście formularz), a po trzecie uwzględnienie ich w prowadzonych konsultacjach kłóciłoby się z intencją Rady Miasta Krakowa wyrażoną w cytowanej uchwale Nr XII/189/19 z dnia 27 marca 2019 r., w której Rada wyraziła wolę ponownego zwrócenia się do mieszkańców o wyrażenie swojego zdania w tej sprawie.

Ponadto ani ustawa o samorządzie gminnym, ani uchwała Nr CXI/2904/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2018 r. w sprawie *zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków oraz z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego*

lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji nie przewidują zgłaszania propozycji w konsultacjach przez przedstawiciela. Co więcej, zgodnie z art. 96 Kodeksu cywilnego umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na ustawie (przedstawicielstwo ustawowe) albo na oświadczeniu reprezentowanego (pełnomocnictwo). Dlatego nie można zasadnie twierdzić, iż zgłaszający jest przedstawicielem grupy mieszkańców, którzy wyrazili te 1133 opinie.

Uwzględniając powyższe stwierdza się, iż formularz dostarczony w dniu 30 czerwca 2019 r., zawierający 1133 inne opinie mieszkańców (negatywne co do idei budowy pomnika Armii Krajowej przy Bulwarze Czerwińskim), należy uznać jako przedstawienie propozycji własnej zgłaszającego, która została uzasadniona 1133 opiniami innych mieszkańców Krakowa.

4. Opinie formalne do przyjętych zgłoszeń

I. (opinia dot. pkt 2) - istniejący pomnik Polski Walczącej na Bulwarze Czerwińskim

Rewitalizacja obszaru wokół istniejącego na Bulwarze Czerwińskim pomnika Polski Walczącej autorstwa prof. Bronisława Chromego, który upamiętnia:

- żołnierzy Polski Walczącej poległych na frontach II wojny światowej
- bohaterów Armii Krajowej nie wyłącznie żołnierzy
- żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej straconych, prześladowanych i zmarłych w czasach terroru hitlerowskiego i stalinowskiego

Pomnik Polski Walczącej przedstawia trzy orły symbolizujące połączenie pokoleń walczących o wolność Polaków i niepodległość Polski.

Pomnik autorstwa prof. Bronisława Chromego odsłonięty w 1992 roku dedykowany jest: żołnierzom Polski Walczącej poległym na wszystkich frontach II wojny światowej, bohaterom Armii Krajowej oraz żołnierzom Rzeczypospolitej Polskiej straconych, prześladowanych i zmarłych w czasach terroru hitlerowskiego i stalinowskiego.

Wyeksponowanie istniejącego pomnika o wysokich walorach artystycznych autorstwa prof. Bronisława Chromego poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenu jest możliwe do realizacji poprzez kompleksową aranżację przestrzeni wokół pomnika.

Nowa aranżacja obejmować będzie wprowadzenie odpowiedniej zieleni i elementów małej architektury oraz utworzenie skweru, którego głównym elementem będzie monument. W ramach prac możliwe jest przeprowadzenie renowacji pomnika, wprowadzenie iluminacji oraz zamontowanie tablicy informacyjnej, zawierającej m.in. kod QR stanowiący odnośnik do informacji o Armii Krajowej, zapisanych również w języku angielskim. Działania te można uzupełnić o przeprowadzenie akcji informacyjno - promocyjnej, połączonej z uroczystym odsłonięciem skweru w nowej aranżacji.

Proponowane działanie jest w pełni akceptowane przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz uzyskało pozytywną opinię Dyrektora Muzeum Armii Krajowej.

II. (opinia dot. pkt 3) - zagospodarowanie obszaru wokół Muzeum Armii Krajowej

Wskazany obszar znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Nowohucka – Rejon Koncentracji Usług”, podjętego uchwałą Nr LXXXIX/2183/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu, co nie wyklucza realizacji zgłoszonych sposobów uczczenia pamięci żołnierzy AK.

III. (opinia do pkt 4) – remont ul. Cichociemnych AK

Wskazany obszar znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Nowohucka – Rejon Koncentracji Usług”, podjętego uchwałą Nr LXXXIX/2183/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu, co nie wyklucza realizacji zgłoszonego sposobu uczczenia pamięci żołnierzy AK.

Należy przy tym uwzględnić następującą opinię Zarządu Dróg Miasta Krakowa:

- na części przebiegu istniejącej ul. Cichociemnych AK obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” – etap A (obszar nr 67) w którym zawiera się; teren drogi publicznej klasy lokalnej (67.KDL.1),
- Zarząd Dróg Miasta Krakowa zawarł umowę z inwestorem zewnętrznym na opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji ZRID (zezwolenie na realizację inwestycji drogowej) rozbudowy skrzyżowania ul. Nowohuckiej oraz ul. Cichociemnych AK wraz z jej rozbudową w zakresie zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej inwestycji nie drogowej oraz budowę drogi, zgodnie z art. 16 ustawy o drogach publicznych na długości ok. 100m.

- ul. Cichociemnych AK nie jest obecnie ujęta w planie remontów nakładkowych.

IV. (opinia dot. pkt 5) – uczczenie żołnierzy tablicą pamiątkową

Proponowane lokalizacje tablicy tj. Cmentarz Wojskowy przy ul. Prandoty czy ul. Armii Krajowej oraz okolice Muzeum Armii Krajowej (pomiędzy ul. Wita Stwosza i al. 29 Listopada wymagają doprecyzowania miejsca i uzyskania stanowiska służb konserwatorskich oraz opinii Plastyka Miasta.

V. (opinia dot. pkt 6) – uczczenie pamięci poprzez wzniesienie pomnika, w tym:

- pomnik „Wstęga pamięci” na Bulwarze Czerwieńskim

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Bulwary Wisły” zatwierdzonego uchwałą Nr LXXXI/1240/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 września 2013r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 27 września 2013 r., poz. 5685) w terenach oznaczonych symbolem ZPb.6 z przeznaczeniem pod zieleń urządzoną: powszechnie, publicznie dostępny ogród – park miejski – Bulwary Wiślane, w których *dopuszcza się możliwość lokalizacji pomników – z zastrzeżeniem lokalizacji poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią*. Przy lokalizacji pomnika należy uwzględnić główne ciągi i punkty widokowe.

Zamierzenie inwestycyjne pn. pomnik „Wstęga pamięci” ma opracowaną dokumentację projektową i pozwolenie na budowę nr 1765/6740.1/2017 z dnia 25.09.2017 r. Pozwolenie nr 858/17 z dnia 17 lipca 2017 r. Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków określa termin realizacji, a zatem ważności decyzji do 31 grudnia 2019 r.

- pomnik w miejscu po nieistniejącym pomniku u zbiegu ulic Armii Krajowej i Zarzecze

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Młynówka Królewska - Filtrowa” zatwierdzonego uchwałą Nr LVIII/775/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 października 2012r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 24 października 2012 r., poz. 5248) w terenach oznaczonych symbolem KP.1 przeznaczonych pod plac publiczny, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W zakresie sposobu i zasad zagospodarowania ustala się dopuszczenia lokalizacji elementów niezbędnych dla urządzenia i funkcjonowania terenu, takich jak: (...), obiekty małej architektury*.

Wśród lokalizacji wskazanych jako potencjalne miejsce na obelisk usytuowany w zieleni najbardziej zasadną, z uwagi na możliwości terenowe i plany inwestycyjne Zarządu Zieleni

Miejskiej jest skwer przy zbiegu ulic Armii Krajowej i Zarzecze. ZZM dysponuje koncepcją zagospodarowania tego terenu, wyłonioną w ramach konkursu przeprowadzonego w 2016 roku.

Obelisk w dopuszczalnej wysokości poświęcony żołnierzom Armii Krajowej wpisalby się w zrewitalizowaną przestrzeń skweru i zostałby w odpowiedni sposób wyeksponowany.

Postulat zgłaszających określa wysokość obelisku na 20 m.

- pomnik w innych lokalizacjach:

– **pomnik na Placu Wielkiej Armii Napoleona**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Bulwary Wisły” zatwierdzonego uchwałą Nr LXXXI/1240/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 września 2013r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 27 września 2013 r., poz. 5685) w terenach oznaczonych symbolem U.4 z przeznaczeniem pod zabudowę usługową: centrum obsługi ruchu turystycznego, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W ustalonym przeznaczeniu terenów zawierają się elementy niezbędne dla jego urządzenia i funkcjonowania: (...) obiekty małej architektury.*

W bardzo bliskim sąsiedztwie pomnik „Polski walczącej”.

– **pomnik w Alei Róż w Nowej Hucie**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Centrum Nowej Huty” zatwierdzonego Uchwałą Nr XCII/1362/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 4 grudnia 2013r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 16 grudnia 2013 r., poz.7596) w terenach oznaczonych symbolem KP.1 o podstawowym przeznaczeniu pod plac miejski, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W zakresie sposobu zagospodarowania dopuszcza się lokalizację elementów niezbędnych dla urządzenia i funkcjonowania terenu, takich jak obiekty małej architektury (...).*

Z informacji Zarządu Dróg Miasta Krakowa wynika, co następuje:

- działka 171 obręb 45 Nowa Huta odcinek od placu Centralnego do al. Przyjaźni; użytek – drogi,
- działka 168 obręb 45 Nowa Huta odcinek od al. Przyjaźni do Edwarda Rydza-Śmigłego; użytek – drogi,

- działka 166 obręb 45 Nowa Huta odcinek od Edwarda Rydza-Śmigłego do Stefana Żeromskiego; użytek – drogi,
- działka 162 obręb 45 Nowa Huta odcinek od Stefana Żeromskiego do Mościckiego; użytek drogi., na przedmiotowym odcinku wzdłuż ulicy zlokalizowane są miejsca parkingowe.

Pozostały odcinek al. Róż od Ignacego Mościckiego do ul. Bulwarowej działka 4/4 obręb 50 Nowa Huta stanowi własność Gminy Miejskiej Kraków w zarządzie Zarządu Zieleni Miejskiej, użytek Bz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe. Działka 1/4 obręb 45 Nowa Huta stanowi własność Gminy Miejskiej Kraków w zarządzie Zarządu Dróg Miasta Krakowa, Prezydent Miasta Krakowa - Wydział Skarbu Miasta Krakowa; użytek Bz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i B tereny mieszkaniowe.

– **pomnik na Placu Inwalidów**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” – etap A zatwierdzonego Uchwałą Nr CIX/2894/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 września 2018r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 18 października 2018 r., poz. 6561) w terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem 52.ZP.1 przeznaczonych pod publicznie dostępne parki, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W przeznaczeniu poszczególnych terenów (...) dopuszcza się: (...), obiekty małej architektury*. Maksymalna wysokość zabudowy: 5m.

Zarząd Dróg Miasta Krakowa informuje, że firma GPP Grupa Projektowa Sp. z o.o opracowała projekt zagospodarowania Placu Inwalidów z pomnikiem Orła Białego i uzyskano decyzję pozwolenia na budowę nr 1066/6740.1/2018 z dnia 11 czerwca 2018 r. a w dniu 13 czerwca 2018 r. decyzja pozwolenia na budowę stała się ostateczna.

22 sierpnia 2018 r. ówczesny Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie ogłosił przetarg nieograniczony na Zagospodarowanie Placu Inwalidów wraz z pomnikiem Orła Białego wraz z infrastrukturą techniczną, instalacjami: oświetlenia i iluminacji, nawadniania i kanalizacji deszczowej na działkach: 742/3, 742/4, 652/3, 742/5 obr. 4 Krowodrza przy ul. Królewskiej i ul. Lea w Krakowie jednakże, postępowanie zostało unieważnione, ponieważ nie złożono żadnej oferty niepodlegającej odrzuceniu.

W budżecie miasta Krakowa zatwierdzonym przez Radę Miasta Krakowa nie ma zadania inwestycyjnego dotyczącego „Zagospodarowania Placu Inwalidów wraz z pomnikiem Orła Białego”.

- **pomnik na Bulwarze Czerwieńskim – po drugiej stronie Mostu Grunwaldzkiego**
Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Bulwary Wisły” zatwierdzonego Uchwałą Nr LXXXI/1240/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 11 września 2013r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 27 września 2013 r., poz. 5685) w terenach oznaczonych symbolem ZPb.8 z przeznaczeniem pod zieleń urządzoną: powszechnie, publicznie dostępny ogród – park miejski – Bulwary Wiślane, w których *dopuszcza się możliwość lokalizacji pomników – z zastrzeżeniem lokalizacji poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią*. Przy lokalizacji pomnika należy uwzględnić główne ciągi i punkty widokowe.

- **pomnik na skwerze przy ul. Zwierzynieckiej / Retoryka**
Wskazany obszar nie podlega ustaleniom żadnego obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Nowy Świat”, podjętego Uchwałą Nr VIII/139/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu.
W przyjętym przez Radę Miasta Krakowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa zatwierdzonym uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmienionej uchwałą Nr XCIII/1256/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 marca 2010 r. oraz uchwałą Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. przedmiotowy teren znajduje się jednostce strukturalnej nr 2 w terenach zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, oznaczonych symbolem UM.
Zarząd Dróg Miasta Krakowa nie wnosi uwag do lokalizacji na skwerze przy ul. Retoryka i ul. Zwierzynieckiej (plac Juliusza Kossaka) jednakże wskazana lokalizacja znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego pomnika „Polski walczącej”.

- **pomnik na Placu Gen. Sikorskiego**
Wskazany obszar nie podlega ustaleniom żadnego obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Nowy Świat”, podjętego Uchwałą Nr VIII/139/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu.

W przyjętym przez Radę Miasta Krakowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa zatwierdzonym uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmienionej uchwałą Nr XCIII/1256/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 marca 2010 r. oraz uchwałą Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. przedmiotowy teren znajduje się jednostce strukturalnej nr 2 w terenach zieleni urządzonej, oznaczonych symbolem ZU. Wg. opinii Zarządu Dróg Miasta Krakowa skwer im. Brora Hanssona - szwedzkiego filantropa organizującego sprzęt medyczny i rehabilitacyjny dla Polski w okresie 1997 -2007 (działka 140/3 obręb 61 Śródmieście, własność Gmina Kraków, klaso - użytek Bz) wskazany jest jako tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i drogi.

– **pomnik w Parku Jordana**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” – etap A zatwierdzonego Uchwałą Nr CIX/2894/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 września 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 18 października 2018 r., poz. 6561) w terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem 51.ZP.1 przeznaczonych pod publicznie dostępne parki, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W przeznaczeniu poszczególnych terenów (...) dopuszcza się: (...), obiekty małej architektury*. Maksymalna wysokość zabudowy: 5m.

– **pomnik na Plantach**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Stare Miasto” zatwierdzonego Uchwałą Nr XII/131/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 kwietnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 17 maja 2011 r., Nr 255, poz. 2059) w terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolami od ZP.4 do ZP.13 przeznaczonych pod publicznie dostępne parki, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach *W przeznaczeniu podstawowym terenu zawierają się odpowiednio elementy niezbędne dla jego urządzenia i funkcjonowania takie jak: obiekty małej architektury (...)*.

– **pomnik na Błoniach**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Błonia Krakowskie” zatwierdzonego Uchwałą

Nr CXII/1699/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 17 lipca 2014 r., poz. 4035) w terenach oznaczonych symbolem ZP.1 Błonia Krakowskie o przeznaczeniu podstawowym pod zielenią urządzone – park miejski, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Ponadto *W wyznaczonym terenie zakazuje się lokalizacji (...) obiektów małej architektury (...).*

– **pomnik na Kopcu Kościuszki**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Wzgórze św. Bronisławy II” zatwierdzonego Uchwałą Nr XXI/234/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 lipca 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 4 sierpnia 2011r., Nr 384, poz. 3387) w terenach zieleni oznaczonych symbolem ZPf.2 o przeznaczeniu pod zabytkowe fortyfikacje dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach: *W przeznaczeniu terenu – (...) - mieści się również wyposażenie terenu takie jak: (...), obiekty małej architektury (...).* Niemniej jednak, z uwagi że wskazany teren został wpisane do rejestru zabytków (Kopiec Tadeusza Kościuszki - nr rejestru A-954, decyzja z dnia 20 października 1936r. oraz Fort przy Kopcu T. Kościuszki – nr rejestru A-308, decyzja z dnia 2 stycznia 1968r.) należałoby zasięgnąć opinii właściwych służb konserwatorskich.

Ponadto, co do planowanego zagospodarowania zieleni celem utworzenia parku bądź skweru na tym obszarze tut. Wydział nie wnosi uwag, lecz zwraca uwagę na zapisy planu: *Ustala się następujące zasady i warunki zagospodarowania wyznaczonych terenów, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (...) dopuszczenia - dotyczą historycznego układu urbanistycznego fortu Kościuszkę oraz obiektów budowlanych i zespołu dzieł obronnych tego fortu - dopuszcza się (...) kształtowanie zieleni fortecznej, w tym usuwanie drzew i krzewów w obrębie obiektów fortecznych, również w obrębie ziemnych form fortyfikacji, w celu odświeżenia i ucytelnienia pierwotnej formy tych obiektów.*

– **pomnik przy Muzeum Armii Krajowej**

Wskazany obszar nie podlega ustaleniom żadnego obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Wita Stwosza”, podjętego Uchwałą Nr CI/2639/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 maja 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu.

Należy dodać, że w ramach nowo sporządzanego planu w najbliższym sąsiedztwie Muzeum Armii Krajowej zostały zabezpieczone tereny przeznaczone pod zieleni urządzoną oraz dopuszczono możliwość lokalizacji pomników.

W przyjętym przez Radę Miasta Krakowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa zatwierdzonym uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmienionej uchwałą Nr XCIII/1256/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 marca 2010 r. oraz uchwałą Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. przedmiotowy teren znajduje się jednostce strukturalnej nr 8 w terenach zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, oznaczonych symbolem UM.

– **pomnik bądź obelisk na ul. Armii Krajowej**

Wskazany obszar, który jest ciągiem ulicy w zasadniczej części nie podlega ustaleniom żadnego obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Południowy fragment ul. Armii Krajowej (od skrzyżowania z ul. Piastowską do zakrętu w stronę Ronda Ofiar Katynia) znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Armii Krajowej - Piastowska” zatwierdzonego Uchwałą Nr XII/218/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 marca 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 5 kwietnia 2019r., poz. 2721) w terenach dróg publicznych oznaczonych symbolem KDZ.1 o podstawowym przeznaczeniu pod drogi publiczne klasy zbiorczej, dla którego w żadnym z katalogów przeznaczeń nie dopuszczono lokalizacji pomników. Niemniej jednak w ww. terenach: *dopuszcza się lokalizację (...) obiektów małej architektury o maksymalnej wysokości do 5 m*. W przyjętym przez Radę Miasta Krakowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa zatwierdzonym uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmienionej uchwałą Nr XCIII/1256/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 marca 2010 r. oraz uchwałą Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. przedmiotowy teren znajduje się jednostkach strukturalnych nr 20 i 21 w terenach komunikacji, oznaczonych symbolem KD. Zachodnia część ul. Armii Krajowej znajduje się w granicach sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów:

- „Os. Widok”, podjętego Uchwałą Nr XV/304/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 maja 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu;
- -„Wiedeńska”, podjętego Uchwałą Nr XV/303/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 8 maja 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu.

VI. (opinia do pkt 7) – utworzenie parku lub skweru

- park bądź skwer przy ul. Armii Krajowej czy na Placu Inwalidów

Utworzenie parku bądź skweru nie stanowi sprzeczności z obowiązującymi mpzp aczkolwiek należy pamiętać o istniejących projektach zagospodarowania przy ul. Armii Krajowej i Placu Inwalidów.

- park bądź skwer w terenie po byłym hotelu „Krak”

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Bronowice Małe – Rondo Ofiar Katynia” zatwierdzonego Uchwałą Nr LIV/728/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 września 2012r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 25 września 2012 r., poz. 4644) w terenach zabudowy usługowej oznaczonych symbolem U.2, gdzie jest: *obowiązek zagospodarowania terenu wzdłuż drogi KD/L pasem zieleni izolacyjnej o szerokości min. 3 m (...)*. Natomiast wskaźnik terenu biologicznie czynnego – min 30%.

- skwer u zbiegu ul. Zwierzynieckiej i Powiśle

We wskazanym obszarze, na wschód od Pl. Kossaka istnieje niewielki teren zieleni, który nie podlega ustaleniom żadnego obowiązującego. Znajduje się w granicach sporządzanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Nowy Świat”, podjętego Uchwałą Nr VIII/139/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu. W przyjętym przez Radę Miasta Krakowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa zatwierdzonym uchwałą Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmienionej uchwałą Nr XCIII/1256/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 marca 2010 r. oraz uchwałą Nr CXII/1700/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. przedmiotowy teren znajduje się jednostce strukturalnej nr 2 w terenach zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, oznaczonych symbolem UM. Wobec czego planowane zagospodarowanie zieleni celem utworzenia skweru na tym obszarze jest dopuszczalne i zasadne.

- park bądź skwer w otoczeniu restaurowanych fortów

Z uwagi na ogólnikową propozycję tut. Wydział nie jest w stanie ocenić możliwości realizacji sposobu uczczenia w kilkudziesięciu lokalizacjach.

– **park bądź skwer w rejonie ul. Kuźnicy Kołtątajowskiej**

Wskazany obszar znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Góra Narodowa Zachód” zatwierdzonego Uchwałą Nr CXIX/1283/06 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 października 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 22 stycznia 2007r., Nr 34, poz. 179). Zgodnie z ustaleniami planu w okolicy ul. Kuźnicy Kołtątajowskiej zostały wyznaczone dwa tereny oznaczone symbolami 5 ZP i 8 ZP o podstawowym przeznaczeniu pod publiczną zielenią urządzonej.

– **park bądź skwer w okolicy Kopca Kościuszki**

Analogicznie jak w przypadku pomnika.

– **park bądź skwer na Prokocimiu**

Na terenie Prokocimia jest kilka obszarów zielonych, które znajdują się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dla wybranych obszarów przyrodniczych miasta Krakowa” – etap A zatwierdzonego Uchwałą Nr CIX/2894/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 września 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 18 października 2018 r., poz. 6561) w:

- terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolami 144.ZP.1 i 148.ZP.1 przeznaczonych pod publicznie dostępne parki;
- terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem 147.ZPz.1 przeznaczonych pod parki, skwery, zieleńce.

– **park bądź skwer w Parku Grzegórzeckim**

Teren Parku Grzegórzeckiego znajduje się w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Grzegórzki – Rejon ulicy Skrzatów” zatwierdzonego Uchwałą Nr LXXIX/1939/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 5 lipca 2017r. (Dz. Urz. Woj. Małop. z dnia 18 lipca 2017 r., poz. 4823) w:

- terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem ZPf.1 – park z zabytkowymi fortyfikacjami;
- terenach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem ZP.1 - parki, skwery, zieleńce.

VII. (opinia dot. pkt 8) – posadzenie symbolicznego drzewa

Posadzenie symbolicznego drzewa na Bulwarze Czerwieńskim jest możliwe do realizacji pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Drugie wskazane miejsce tj. Plac Wielkiej Armii Napoleona nie jest odpowiednią lokalizacją dla posadzenia drzewa z uwagi na utwardzenie terenu i brak wystarczającej powierzchni biologicznie czynnej. Drzewo upamiętniające żołnierzy Armii Krajowej powinno być gatunkiem osiagającym pokaźne rozmiary, a takie drzewa wymagają odpowiednio dużo przestrzeni i nieutwardzonej powierzchni wokół aby prawidłowo się rozwijać.

VIII. (opinia dot. pkt 9) - uczczenie pamięci poprzez m.in.:

- utworzenie trasy turystycznej szlakiem Armii Krajowej

Zgodnie z charakterem i misją Muzeum Armii Krajowej propozycje korespondują z utworzeniem trasy turystycznej szlakiem AK. Zespół Muzeum opracowuje już taką trasę we współpracy z Małopolską Organizacją Turystyczną i jeszcze w tym roku ukaże się publikacja albumowa i przewodnikowa wieńcząca te działania.

Ponadto poprzez:

- zorganizowanie miejskiego konkursu dla młodzieży z wiedzy o Armii Krajowej

- cykliczna gra terenowa dla młodzieży

(ww. działania mają charakter edukacyjny i realizowany przez Muzeum AK)

- utworzenie z drzew alei pamięci

(to zadanie możliwe jest do realizacji pod warunkiem wybrania odpowiedniej lokalizacji dla alei, tak aby zapewnić drzewom właściwe warunki wegetacji, a jednocześnie wyeksponować nasadzenia w odpowiedni sposób. Z uwagi na sieci uzbrojenia terenu, niewielką powierzchnię biologicznie czynną oraz istniejące nasadzenia w pasach drogowych, znalezienie odpowiedniej lokalizacji wzdłuż jednej z ulic Krakowa jest mało realne. Większa możliwości założenia tego typu alei istnieje na terenach parkowych).

5. Podsumowanie zgłoszonych propozycji uczczenia żołnierzy AK

Z analizy zgłoszonych propozycji uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej, jednoznacznie wynika, że zdecydowana większość respondentów (spośród bardzo skromnego ich ogółu) uważa pomnik za najwłaściwszą formę trwałego uczczenia żołnierzy Armii Krajowej.

- I. Należy podkreślić, że wśród przyjętych do weryfikacji **288** zgłoszeń aż **168** - to głos **sprzeciwu wobec pomnika „Wstęga pamięci”**, a przede wszystkim sprzeciw **wobec jego sytuowania na Bulwarze Czerwieńskim u stóp Wawelu**, dokładnie w tym miejscu, które od lat stanowi strefę rekreacji dla mieszkańców i turystów. Jest to również miejsce wielu wydarzeń kulturalno – rekreacyjnych, rozrywkowych i sportowych o wieloletniej tradycji (np. Jarmark Świętojański, Wianki, Parada Smoków), wobec czego nie powinno być zagospodarowane na miejsce, które winno skłaniać do refleksji. Należy również uwzględnić niezwykle małą odległość od istniejącego, na tym samym Bulwarze, na tym samym brzegu Wisły, pomnika „Polski walczącej” o podobnym kontekście historycznym i idei upamiętnienia wszystkich tych, którzy walczyli o wolną i niepodległą Polskę.

Jeśli formą uczczenia żołnierzy AK ma być pomnik „Wstęga pamięci”, to biorąc pod uwagę powyższe racje, należy rozważyć nieznaczną zmianę jego lokalizacji, pozostawiając go na Bulwarze Czerwieńskim, jednakże na terenie pomiędzy Mostem Grunwaldzkim a Skałką. Na takie rozwiązanie pozwala również obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Bulwary Wisły”

- II. Niezwykle ważną kwestią jest **rewitalizacja obszaru wokół istniejącego na Bulwarze Czerwieńskim pomnika „Polski Walczącej”** autorstwa prof. Bronisława Chromego odsłoniętego w 1992 roku. Przywrócenie temu miejscu właściwej oprawy, jak również upowszechnienie wiedzy, poprzez właściwą informację oraz promocję, tego niezwykłego miejsca. Właściwe zaprezentowanie wysokich walorów artystycznych pomnika oraz działania przywracające i utrwalające w świadomości społeczeństwa jego symbolikę będą jedną z lepszych lekcji historii dedykowanych mieszkańcom Krakowa, bez względu na ich wiek.

III. Wśród wskazanych miejsc gdzie możliwe jest usytuowanie dodatkowego akcentu uczczenia żołnierzy AK jest **skwer przy zbiegu ulic Armii Krajowej i Zarzecze** (*miejsce po byłym pomniku*). Bardzo dobrą i zasadną propozycją jest umieszczenie na skwerze obelisku (*o dopuszczalnych gabarytach*) z odpowiednią inskrypcją z uwagi zarówno na możliwości terenowe, jak i plany inwestycyjne Zarządu Zieleni Miejskiej, który dysponuje koncepcją zagospodarowania tego terenu.

Odnosząc się do uczczenia pamięci żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie nie można zapominać o istniejącej, niezwyklej formie uhonorowania Armii Krajowej we wszystkich jej aspektach – tą formą jest **Muzeum Armii Krajowej** im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie mające siedzibę przy ul. Wita Stwosza 12.

Institucja ta powstała dzięki staraniom podjętym przez członków Związku Żołnierzy Armii Krajowej, na mocy uchwał Rady Miasta Krakowa i Sejmiku Województwa Małopolskiego. Muzeum AK jest jedyną tego rodzaju instytucją w Polsce, w której upowszechniana jest w możliwych dostępnych formach szeroka wiedza o Armii Krajowej oraz o Polskim Państwie Podziemnym i jego siłach zbrojnych.

Ideą Muzeum Armii Krajowej jest przedstawienie pełnego obrazu polskiego podziemia wraz z jego duchową genezą obejmującą Polskę sprzed 1945 r, Legiony Polskie w I wojnie światowej, etos Wojska Polskiego w II Rzeczypospolitej oraz dziedzictwo patriotyczne we współczesnej Polsce. Muzeum AK stanowi „żywy” pomnik pamięci, bowiem prowadzi szeroko rozumianą edukację kierowaną do różnych grup społecznych i wiekowych. Dzięki tej formie upowszechnienia historii możliwe jest tak bardzo ważne zachowanie pamięci, a tym samym oddanie należnej czci żołnierzom Armii Krajowej i wszystkim, którzy pod sztandarem Armii Krajowej walczyli o Polskę.